

Пажња дамама и господи, а нарочито вереницима

Златан накит и швајцарске часовнике добићете најповољније код **„ДИЈАМАНТ“**
фирме Риста Протић
Теравије 25
и Кр. Александра бр. 1

Вршим поправке са гаранцијом, купујем старо злато

ФРАЊО ГАЈДОШ

Кр. Милана 35, БЕОГРАД, Тел. 20-225

Писаће машине
Машине за сабирање
Машине за рачунање
Машине за књиговодство

Захтевајте
безобавезно
приказивања
машина и
организаци-
оне предлоге
за књигово-
ство!

Generalna zastupstva: ASTRAWERKE A. G. Chemnitz Carl WALTHER Zella — Mehlis
SEIDEL & NAUMANN A. G. DE TEWE Deutsche Telefonwerke und Kabelindustrie A. G. Berlin
Dresden

СРЕДЊЕ ПОЗОРИШНЕ УМЕДВОЧИЋ
БЕОГРАД

српска сцена

БРОЈ 4

БЕОГРАД, 15 НОВЕМБАР 1941

ГОДИНА I

Садржина:

Немачки уметници у нашој средини:

Г. Освальд Бухолц, диригент

Моцартова недеља

Изјаве нових шефова нашеј Позоришта:

Г. Светомир Настасијевић

Г. Велизар Гојевац

Решење једног велиоког по-
зоришног питања:

О обнови зграде код Слобоменика

Четврта драмска премиера:

„Смучање на суву“ од Курта Бортфелда

Биографије наших умет-
ника

За обнову библиотеке Срп-
ског народног позо-
ришта

Премиере, обнове, репризе
Позоришни живот у старом

Београду:

Позориште код „Велике пиваре“

Позоришне белешке

Вести из Куће

Додатак:

Актуелна позоришна листа

Цена 4 дин.

Г-ђа Наташа Бошковић, примабалерина
Г. Милош Ристић, први играч

Пажња филателистима

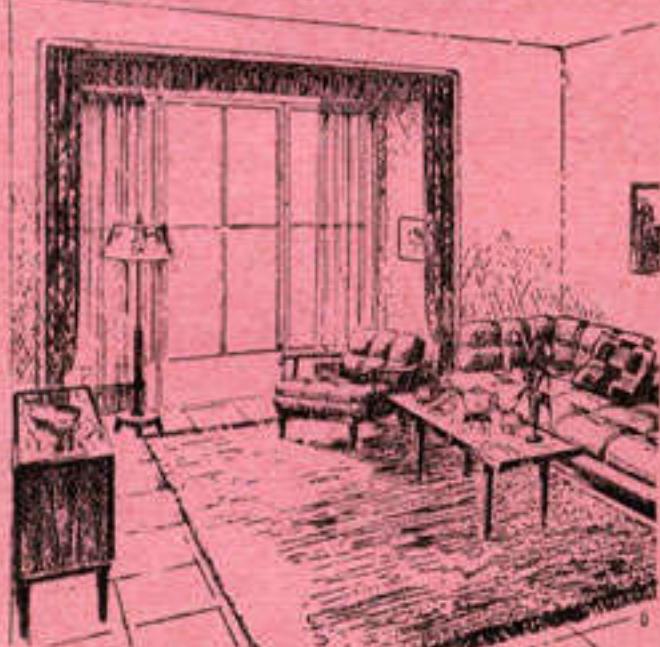
Класичне марке, све европске новитете, српске, југословенске и хрватске специјалитете, као и сви филателистички материјал најповољније ћете добити у трговини марака

Михаило В. Панић

БЕОГРАД, КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. БР. 29.

ЗНАТА ТАПЕТАРСКА и ДЕКОРАТЕРСКА РАДЊА

ХУГО РОТЕ

пресељена је у
ХИЛЕНДАРСКУ ул. бр. 1
преко пута Занатског Дома

Тел. 25-70

СРПСКА СЦЕНА

БР. 4

БЕОГРАД, 15 НОВЕМБАР 1941 ГОДИНА I

Немачки уметници у нашој средини

Г. ОСВАЛД БУХОЛЦ, диригент

Г. Освалд Бухолц
диригент

За ово неколико месеци, које је провео у Београду, г. Бухолц је научио толико српски језик да је у могућности да се на њему врло добро споразумева с појерским му ансамблом. Он има нарочитог смисла за језике, па је прави полиглот.

Г. Освалд Бухолц рођен је 18 новембра 1906 у околини Данцинга. Завршио је у Берлину Високу државну музичку академију. Његова музичка каријера врло је плодна. Дебитовао је у Герлицу где се јављао као концертни и оперски диригент, затим у Шнајдемилу и Данцингу и најзад у Минхену, као диригент чувене минхенске Филхармоније. У низу концерата запажена су нарочито његова дириговања симфониским концертима. У иностранству је дириговао у Познју и Варшави („Девета симфонија“ од Бе-

твна). У садашњем рату суделовао је као војник у походима против Польске и Француске. У Београду је, одмах по окупацији Србије, био запослен на постављању великог понтонског моста преко Саве. Сасвим случајно се вратио свом музичком позиву. У жељи да пружи својим војничким друговима и мало уметничког уживања, после напорног посла који свакодневно врше, он је организовао један концерт на Београдској радио-станици који је имао пуно успеха. Отада је поново постао уметничка снага без које се не може. Запослен као диригент Великог радио-оркестра, који је под његовим вођством постао изврстан и хомоген музички инструмент, г. Бухолц је пренео уједначене квалитете овога оркестра и на оперски терен где он предано служи великим и сложеним оперским задацима.

— Српска музичка публика познаје Вас добро као диригента, и она Вам је већ у неколико прилика указала своје шопиле симпатије. Стога она жели да сазна нешто више о Вашим музичким концепцијама, поставили смо прво питање г. Бухолцу.

— Моје музичке концепције? Постоје свега две врсте музике: добра и рђава. То је све. Избора нема. Треба, дакле, неговати само оно што је добро. Иначе, ја музику сматрам за изванредно пропагандно сретство које је у могућности да ублажи разлике између народа. Ми, Немци, имамо изванредно развијен музички живот и богате музичке традиције. Стога смо у могућности и да утичемо с толико ефикасног дејства на друге народе многим и разноврсним сретствима своје музичке културе. У овој гигантској борби против непријатеља Европе и непријатеља стваралачке културе, ми смо допустили слободно културно развиће свих оних народа који су, побеђени, ушли у сферу наших утицаја. То је, одиста, јединствен случај у историји света. Куд год смо дошли, ми смо пробудили оригиналне националне музичке снаге, одлучно устајући против културних диктатура, као што смо, у интересу нове Европе, устали против диктатура било које врсте.

— Ви среће, радећи интезивно с нашим оперским ансамблом, могли добро да упознаше његове певачке квалишће. Можда бисће нам о томе могли дати ближих обавештења? Можда нешто и о српској музичкој публици?

— Ваш оперски ансамбл квалитативно је одличан и способан за највећа оперска прегнућа, под претпоставком да се, једним својим делом, подреди нарочитој уметничкој дисциплини. Потребно је постићи да цео ансамбл познаје у свима подробностима дело које се поставља на сцену, да би се оно одиста могло оживети. Најзад, питање ваших диригената исто тако је актуелно, као и питање оперске режије... Што се тиче српске музичке публике, она очигледно воли оперу и врло је благодарна.

— Шта мислиште о српској музици, и, нарочито, о томе шта би још требало урадити да се продубе немачко-српски музички односи, у особеном интересу српске музичке културе?

— Ја још немам довољног прегледа српских музичких напора. Иначе пратим с највећом пажњом све што се ради у области ваше музике. Ваше народне теме врло су занимљиве и треба их искористити што обилније, али и уметнички прочистити и обрадити. Уопште, национални елемент у музici треба ставити на прво место, а народне теме — сав овај сирови музички материјал — искористити у циљу пуних уметничких експресија, првенствено симфониске музике. — Што се тиче наше музике, она ће развију српске музике добро доћи као изванредан стимуланс. Уосталом, немачки оперски репертоар сад се у вашем Позоришту пажљivo негује. Та настојања треба наставити.

Моцартова недеља

— Прослави генијалног композитора придржује се и Српско народно позориште —

Волфганг Амадеус Моцарт

фониски концерт дириговаће г. Освалд Бухолц, млади немачки диригент, као гост.

1 број нашег часописа донео је биографску скицу и преглед важнијих дела Моцартових, нарочито оних оперског карактера. Ту је, уједно, изнесено културно — историско значење Моцартовог стваралачког дела које је његово име уч-

нило бессмртним. Важно је напоменути да Моцарта ништа не дели од нашег времена, поред тога што оно покаткад осећа текстове његових опера као „наивне“ или замарајуће. Алфред Баресел, у популарном делу „Вођ кроз оперу“, вели да је ово због тога што слушалац захтева од опере „интересантно“ развијање карактера, а мало полаже на ширину драматичног тока у корист музике. Стварно се овај проблем не да решити, јер људи у опери певају и у тренуцима највећег узбуђења, а само изванредно моћан музичар може да утиче да се ове уметничке грешке у самој драмској композицији дела превиде и забораве. А то је баш Моцарт умео у највећој мери. „Начин, на који је он своје често рјаве текстове“, вели Баресел, „умео тонски да продуби, служи и сад као велики углед, нарочито за онај оперски идеал садашњице који тражи великог мајстора апсолутне музике с најјачим драматичарским инстинктом.“

Моцартове опере изведене су хронолошки овим редом: „Басијен и Басијена“, 1768 у Бечу; „Отмица из сараја“, 1782 у Бечу; „Фигарова женидба“, 1786 у Бечу; „Дон Жуан“ („Дон Ђовани“), 1787 у Прагу; „Cosi fan tutte“ („Тако сви раде“), 1790 у Бечу; „Чаробна фрула“, 1791 у Бечу. Године првих извођења „Идоменеа“, велике херојске опере у три чина, и „Тита“, опере у два чина, нису познате.

Почетак претстава у 5 часова по подне

Пошто је за извесно време у Београду ограничена потрошња електричне струје, Српско народно позориште одлучило је да за то време помакне ПОЧЕТАК ПРЕТСТАВА ОД 15 НА 17 ЧАСОВА ПОСЛЕ ПОДНЕ. Свршетак претстава биће око 19 часова, тако да ће публика, и она најудаљенија, моћи благовремено да стигне кући пре завршетка полициског часа.

Због овога управа Позоришта изабрала је нарочит програм.

БУНДЕ, КАПУТЕ, МАНТИЛЕ, ХАЉИНЕ, КОСТИМЕ и БЛУЗЕ као и ДЕЧЈЕ КАПУТЕ и ХАЉИНИЦЕ добићете најповољније код

Конфекције „АВАЛА“

ТИХОМИР М. ГАЈИЋ
Београд, Поеңкареова — 24

Промене у нашем Позоришту

Изјаве нових уметничких шефова

Г. Светомир Настасијевић
в. д. директора Опере

После великог броја написаних композиција похађа две године — 1931 и 1932 — музички семинар на Београдском универзитету где слуша историју музике и науку о хармонији. Нешто доцније у Београдској музичкој школи учи дириговање код г. Ивана Брезовшког. Једно дуже време писао је музичке и позоришне критике.

Компоновао је оперска, симфониска, хорска и камермузичка дела, као и музiku за филмове.

Од г. Настасијевићевих дела помињемо нарочито две опере: „Међуџуршко благо“ и „Ђурађ Бранковић“. Затим симфониска дела: „Српске игре“, „Српска свита“, „Сабор“, „У долини Мораве“, „Концерт за виолину и оркестар“, „Концерт за флауту и оркестар“. Од камермузичких дела најважнија су му: Два гудачка квартета, седам већих клавирских композиција и једна композиција за виолину и клавир. Између великог дела хорских композиција, које је компоновао г. Настасијевић, нарочито се истичу „Омер и Мерима“, „Слово љубави“, „Литургија Св. Јована Златоустог“. Затим четири свите за мешовити хор, пет свита за женски хор и. т. д.

Г. Настасијевић је компоновао 20 соло - песама са пратњом клавира на текстове наших песника и 34 обраде народних мелодија са пратњом клавира или малог оркестра.

Г. Светомир Настасијевић

Светомир Настасијевић је рођен у Горњем Милановцу 1 априла 1902. године. Гимназију и технички факултет — архитектонски отсек — завршио је у Београду.

Музиком је почeo да се бави још из ране младости. Као млад студент у Београду живо учествује у музичком животу, нарочито као виолиниста и виолиста и као организатор разних оркестара и камерних музичких друштава. Компоновањем се почeo бавити 1926. године.

— Као искусан музички човек, као један од ретких српских композитора који су извођени на сцени наше Опере, Ви имаше, бесумње, особено мишљење о културном значају наших оперских прегнућа?

— Београдска опера као културна и уметничка установа првога реда заслужује пажњу сваког појединца наше народне заједнице. Сарадници у опери и посетиоци опере, подједнако

су дужни да учине све што се може за њен успех и напредак. Марљива и пожртвована сарадња способних чланова опере, привлачи и одушевљава највећи број посетилаца. У томе је тајна успеха. Свака и најмања жртва учињена за оперу, с једне, или са друге стране, у ствари је учињена за добро нашег напретка и наше културе.

— Шта мислиште о музичко-драмској уметности?

— Оперску и музичко-драмску уметност сматрам као највише домете уметничких достигнућа једног културног народа како у смислу продуктивном, тако и у смислу репродуктивном. Композитор, диригент, певач и редитељ, то су четири главна стуба на којима лежи оперска уметност, а певана реч праћена музиком највећи је дар који је Бог дао човеку.

— О српском народном мелосу?

— У српском народу постоји непресушен извор изванредних песама и игара, и непресуши извор одличних певача и играча, али све то претставља необрађен материјал. Све то треба, одабрано, и кроз најбољу и најстрожију уметничку форму да прође српску оперу.

— Да ли је српски језиковој уметности способан за музичко-сценско дејство?

— Српски језик је врло звучан и врло изражajan, па према томе врло погодан да кроз музику делује са сцене. Али се он мора у Београдској опери нарочито неговати. Произвољност и нехатност у неким преводима и дикцији, наслеђени још из ранијих година, морају се постепено лечити и отетрањивати. Да би се то у потпуности остварило, потребни су нам искрени и одушевљени помагачи. Велик је то, тежак и одговоран посао.

— Ваш оперски репертоар, Ваш програм рада?

— У Београдској опери изводиће се дела из страног репертоара. Пошто оперска дела имају у себи претежно уметнички карактер, изузев неколико савремених опера које су писане са тенденцијом, то је при избору за репертоар лако одабрати она дела која ће уметнички и етички благотворно утицати на публику. — Домаћа оперска и балетска дела, озбиљне садржине и уметнички достојна, примаће се радо на извођење у Београдској опери. Уколико засад таква дела не постоје, потребно је за њих расписати конкурс, или одушевити појединце за рад и без конкурса. — Мора се по сваку цену наћи начин за оснапљавање нових диригената и редитеља за оперу и балет. У ову сврху првенствено се морају узети у обзир домаће снаге. — Балет и оперски хор мора се повећати и освежити новим и млађим снагама из наше средине. — Исто тако оперски оркестар мора бити јединствен и способан за најтежа оперска извођења. Обратиће се велика пажња у току рада на све солисте, тако да неће бити нико запостављен, и свакоме ће се

дати могућност, да према својим способностима дође до пуног израза. — Постојеће уметничко особље имаће довољно потстрека за рад, али и оно мора пуном мером да одговори својим задацима. Што се тиче новог особља, оно ће бити примано кроз строге, али правичне аудиције. — По себи се разуме да уметничка дисциплина мора бити спроведена у пуној мери, Одговорне и водеће личности у опери, тако и административне, морају заузети један достојан став према извођачком особљу. Али и особље мора уважавати тај став и спроводити оправдане захтеве водећих личности. Исто тако морају се довести у склад односи између поједињих чланова. — Да би се све ово остварило, сарадња сваког појединца мора бити потпуна и искрена.

*
Г. Велизар Гојевац
шef Балета

Г. Велизар Гојевац

Рођен 13. фебруара 1898. у Београду. Реалку учио у Београду, гимназију завршио у Француској. На Берлинском универзитету студирао чисту филозофију, где је и факултет апсолвирао а истовремено студирао клавир код Рудолф-Марије Брајтхаупта, а теорију код Валтера Гмајдла. Доцније је ради у

савршавања био на мајсторској класи Карла Лаймера у Хановеру, учитеља славног Валтера Гизекинга. Као соло пијаниста или пратилац концертирао у Немачкој, Француској, Холандији и Енглеској. У Београду је дао три концерта.

Балетску уметност студирао је код Александре Николајеве и Екатерине Левиљер у Берлину и Вјачеслава Свободе у Паризу. Почетком 1926. ступио је у чувену трупу руског балета Сергеја Павловића Ђагиљева као корепетитор, и са том трупом обишао велики број позорница Западне Европе (Миланска Скала, Париска Опера, Опера у Монте-Карлу итд.). После смрти Ђагиљеве радио је у трупама Нижинске, Мјасина, де-Базила, Воицеховског (као диригент).

Сем ове делатности г. Гојевац има и неколико проналазака у области музичких инструмената, од којих је једно ново гудало у иностранству патентирао. О овоме свом раду има похвала од разних страних музичара, међу њима и једну веома ласкаву од Леополда Стоковског.

— Откад се бавите балетском уметношћу?

— Први пут у животу видeo сам балет маја 1914. у Бу-

димпешти, и то Ану Павлову са њеном трупом. Њен партнер био је Николај Легат (кога сам после 12 година упознао

као старијег или врло живах-
ног господина у трупи Ђа-
гиљевој). Тај први утисак
био је снажан. Отада сам жи-
во пратио све појаве у балет-
ској игри за последњих 25 го-
дина; и морам рећи да као
школа и основа уметничкој
игри остаје и остаће класични
балет. Ово није питање есте-
тике, него професионалне неоп-
ходности.

— Како гледаше на кла-
сични балет?

— Није тачно да класични
балет стоји у опреци или чак
негира другу врсту игре. Има
играча који у свом репертоару
немaju ни једну класичну игру,
али ипак свакодневно вежбају
стари класични „егзерсис“, ко-
ји им једино омогућује оне
неопходне играчке квалитете,

међу којима је најважнији
„арломб“.

— Шта мислиште о савре-
меној балешкој умешносћи?

— За последњих 10 година
технички ниво играча у свету
много се подигао, и оно што
се сматрало као привилегија
појединих технички обдарених
играча данас је такорећи оп-
шта ствар. Али то је ишло че-
сто на уштрб уметности. По-
реметио се и однос према му-
зацији. Зато на једној страни
видимо перфектно истрениране
спортисте или акробате, а на
другој сусрећемо обдарене и
културне дилетанте. Међутим
ниједно од њих није на правом
путу; а они који од тога чине
засад изузак — на њима
почива будућност уметничке
игре.

Решење једног великог позоришног питања

О обнови зграде код Споменика

Радови на рестаурацији зграде код Споменика биће у нај-
скоријем времену завршени, поред тога што су временске при-
лике врло незгодне, а набавка материјала јако отежана. За
форсирани напредак ових сложених радова треба благодарити
колико љубави и разумевању наших меродавних чинилаца за
прву српску сцену, толико, подједнако, пожртвованости свих
оних трудбеника који раде на обнови поменуте зграде. У ес-
тетичком погледу зграда код Споменика биће, и спољње и уну-
тарње, последња реч технике. Тако ће ускоро београдска пу-
блика, као и београдски глумци и позоришни технички персонал
добити једну репрезентативну позоришну зграду за којом су,
одреда, чезнули пуних двадесет година, док се њиховим прет-
ходницима предвиђала, можда, само у сновима. Са довршењем
ове зграде омогућиће се, у исти мах, извођење једног репер-
тоара оних квалитета и на оној уметничкој висини коју је
српски народ, по својим позицијама стваралачко-културним
вредностима, одавно заслужио. Решење проблема нове зграде
докрајчиће најзад све оне оправдане жалбе, управљене против
неудобности старе зграде, које су даномице подносили над-
лежним факторима сви заинтересовани позоришни трудбеници.
Нови дом даће потстрека, бесумње, и новим уметничким за-
масима и полетима.

Овом приликом поменућемо, и са особитом и оправданом
пажњом, делатност наших инжењера који обнављају, с толико
елана, нашу матичну позоришну зграду. Они су спремни да
приме на себе сву одговорност и критику за сложене послове
које данас врше, свесни чињенице да садашње прилике не до-
пуштају извођење оних објеката који би се могли извести под
другим, лакшим погодбама. Они су већ пуна три месеца сва-
кодневно на грађевини, заједно са 250 радника који неуморно
раде на остварењу пројектованих планова. На њиховом челу
стоје г. Гојко Тодић, врховни надгледни архитекта, и архитекта
г. Гудовић, са статичарем-архитектом г. Гансоном. Они изводе
целокупни сплет грађевинских радова са својим помоћницима
архитектама г. г. Лазом Богдановићем и Драг. Гојевцем.

Обим позоришних радова на новој позоришној згради из-
гледа овако:

Машинска постројења, целокупно осветљење позорнице и
систем слабе и јаке струје пројектовали су инжењери г. г. Д.
Бракић, Ђ. Машревић и Ивковић који истовремено врше и
надглед око њихових постављања.

Најобимнији и најтежи радови који се односе на оправку
и дозиђивање зграде уступљени су г. архитекти Милану Се-
кулићу за суму од 3,645.234.38 дин. која се плаћа из кредитата
од 10 милиона д., одобреног за најужније оправке државних

ПРЕД СЕЛИДБУ

у КНЕЗ МИХАИЛОВУ 17

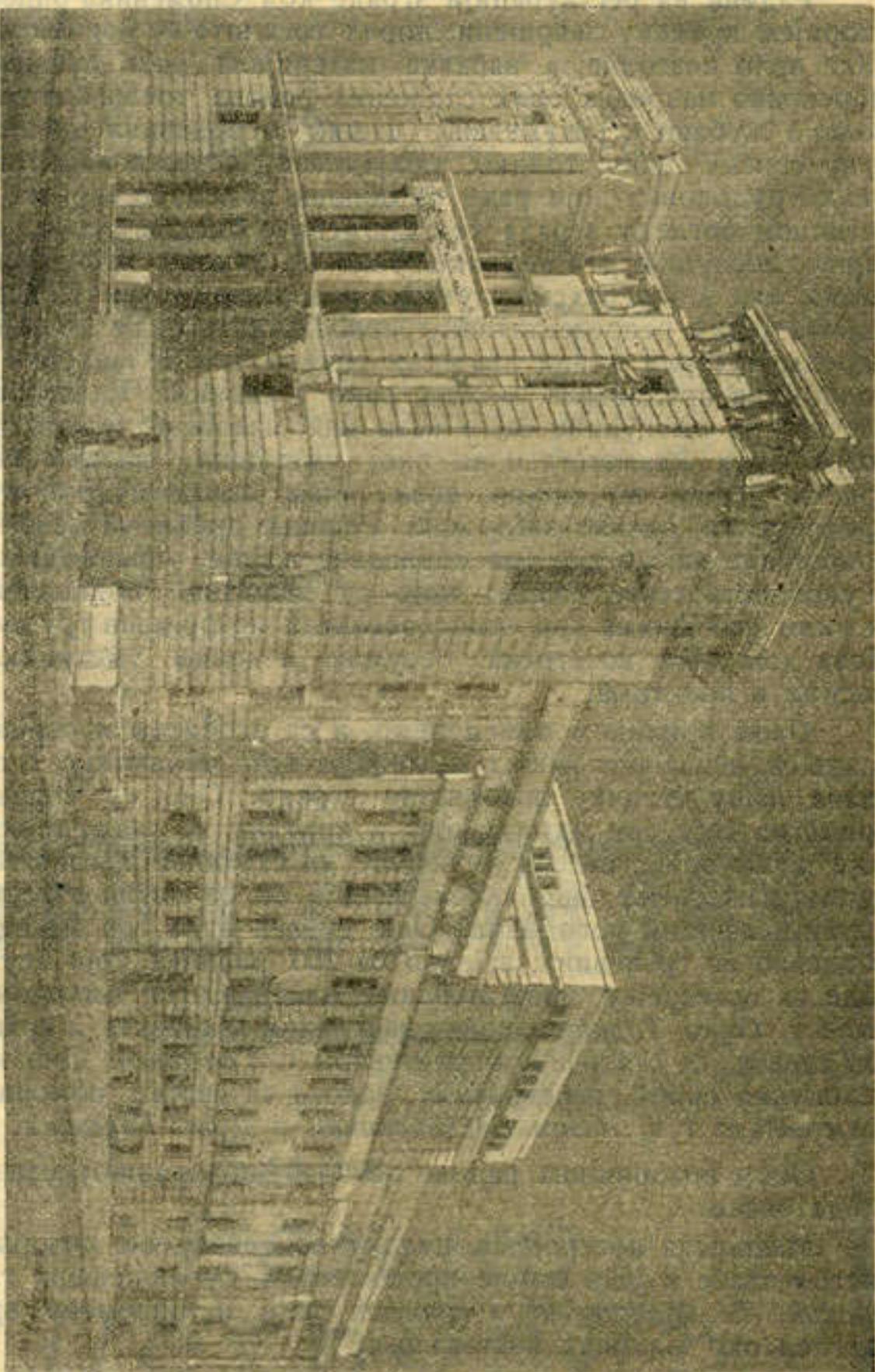
позивам своје поштоване
муштерије да своје потребе
подмире

ДОК ИМА ИЗБОРА

Вељко
Петровић

Теразије — 4

Пројекат обновљене зграде код Споменика

зграда. Г. Секулићу исто тако уступљена је и израда драмске сале за суму од 755.758.78 дин. која се плаћа из ванредног кредита од једне милијарде динара, одобреног за јавне радове (2. јула 1941. г.).

Фирма Секулић добила је такође, 30. септембра 1941. год. решење и за преправку постојеће, као и израду нове фасаде за суму од 1.173.512.34 д., и ову суму из ванредног кредита од једне милијарде динара.

Стаклорезачки радови уступљени су фирмама Павловић и Петровић за суму од 129.165.08 дин.

Стаклорезачке радове врши фирма „Саза“ за суму 445.852.10 дин.

Нова седишта израђује уметничко-столарска радионица Драгоја Барца за суму од 807.506 дин.

Гипсарске радове изводи фирма Марко Аласовић за суму од 628.780.58 д.; канализацију и водовод фирма „Лабуд“ за 682.650.26 д., централно грејање фирма инж. Красановског за суму од 607.927.90 д., бинско осветљење поставља и испоручује фирма „Сименс“ за суму од 7.053.000 д., док слабу и јаку струју изводи фирма Корда за суму од 450.000 д. Нови део гвозденог крова, у вези с проширењем позорнице и изолацијом терасе, као и покретну позорницу изводи фирма „Компас“ за 1.270.000 д., гвоздену бинску конструкцију и бински уређај фирмама „Кек“ са главним инструктором г. Лудвиком Енглом за суму од 1.600.000 д.

Остали су још неиздати ови радови: подови и облагаше зидова за суму од 1.000.000 д., тапетирање и завесе за 1.000.000 д., поправка постојећих столица на галеријама за 400.000 д., бински мотори и бински патос у суми од 500.000 д., као и разни непредвиђени трошкови и вишкози услед скокова цена у суми од 830.000 д.

Досад је, као што се види из ових излагања, утрошено 17 милиона динара одобрених из ванредних кредита од једне милијарде динара за јавне радове, као и из кредита од 10 милиона динара, одобреног за најужније оправке државних зграда. Остали потребни кредит од 12 милиона динара за завршне радове одобрен је једним новим, засебним, ванредним кредитом.

Ове цифре довољно илуструју обим радова на новој згради код Споменика. Велики напори меродавних фактора и целокупног заинтересованог особља, који су управљени на то да Београд добије што скорије репрезентативан позоришни дом, достојан највећих уметничких прегнућа, донеће убрзо пуне позитивне резултате: Београд и Србија имаће зграду која ће моћи да, можда изразитије него досад, манифестије велику и одану љубав српскога народа према позоришној уметности, племенитој утешитељици живота.

Миомир Денић

„Смучање на суву“

од Курта Бортфелда

Савремена немачка драматика

Са „Елгом“ од Хауптмана, првом драмском премиером у овој сезони, приказано је београдској позоришној публици једно репрезентативно дело савремене немачке драматике. Мрачни штимунг ове велике драме, мајсторски рађене, оставио је моћан утисак на онaj наш позоришни свет који захтева од актуелног репертоара и велика дела и изврсну игру и режију.

„Усрд бела дана“ од Паула Хелвига претставља сасвим супротан жанр. То је ведра комедија, лишена неке нарочите проблематике, типична комедија ситуације, добро компонована и непосредна, местицице духовита, у сваком случају свежа и оригинална и по мотиву и по оквиру у који је смештена. Публика јој је на премиери, задовољна и насмејана, од срца пљескала, чак и на отвореној сцени.

„Смучање на суву“ од Курта Бортфелда комедија је истог жанра којег и комедија „Усрд бела дана“. И она је стављена у оквир природе, у једну алпску туристичку кућицу на коју се руше снежни усови. Занимљиво је да и Хелвиг и Бортфелд беже из запарне варошке атмосфере, из конвенционалног салонског амбијента у свежину природе где је додир с мајком земљом најнепосреднији. Да ли је то већ манир савремене немачке ко-

Г. Милан Стојановић
редитељ комедије „Смучање на суву“

медије? Или реакција, сасвим природна, на ранију европску комедиографију, нарочито француску, често плитку и борнирану, која је човека и његов духовни живот спутавала у уски и загушни салонски простор? Свакако је ово бежање савремене немачке драматике из затвореног градског простора у свеже шумске пејзаже и широке хоризонте симптоматично по данашње духовно расположење немачког позоришног писца. Она Ничевова „волја за живот“ манифестије се, бесумње, боље и искреније у природи где глава остаје ведра и слободна, док

је физички човек ослобођен вештачких окова које му на међу утврђен варошки ред и његове неприкосновене конвенције.

Разуме се да се нова немачка драматика не исцрпује искључиво у темама које су инспирисане непосредним додиром с природом. Ни људски живот није ограничен простим иживљавањем у природи. Стога се ни позоришни писци не могу држати једне просте тематике, ма колико освежавајуће. Они се заустављају и на оним темама које сложени друштвени механизам приказују у његовим многообразним облицима, нарочито оним национално-историског, или чисто идеолошког, или савременог, социјалног карактера. Једна од таквих тема широко је развијена у комедији социјалног карактера „100 милиона долара“ од Ханса Кубиера коју наше Позориште отскора спрема.

О томе ће још бити говора. Свакако је тежња данашње Управе нашег Позоришта да прикаже савремену немачку драму у свима њеним занимљивим облицима и темама. Од тога ће имати користи и српска драматика, док ће српска позоришна публика упознати, на овај начин, једну велику драмску књижевност која је и топло поетична и идејно богата.

„Смучање на суву“

— Курт Бортфелд није познат нашој публици, као што то доскора није био ни Паул Хелвиг. У Бортфелдовој комедији суделује свега пет активних лица, „действителних“, као што су некад

Г. Марко Маринковић
игра улогу Шорша Хубера

писали наши стари позоришни аутори, и једно невидљиво, један радио - извештач који је, иначе, темпераментан говорник. Сва три чина дешавају се у једној колиби у Алпима, у току неколико дана. На сцени су смучарски првак Роберт Теске, млад и амбициозан човек коме је спорт циљ живота; Шорш Хубер, сељак, непосредан, весељак који ужива у доброј капљици и који судлује, с наивном оданошћу, у спортским подвизима свога љубимца Теске; најзад, овде је и Шоршова жена Кристл, практична домаћица оштрог језика иза кога се крије добројуда душа и широко срце. Овом „троуглу“ пријужиће се ускоро и професор Хорн, страстан туриста, са својом размаженом ћерком Ериком која жели да постане смучарка. Очигледно је да ће, у овом

Г. МИОМИР ДЕНИЋ
сценограф комедије „Смучање на суву“

малом броју лица, главне улоге играли млада Ерика и снажни, спортски развијени Теске: праве ситуационе комедије нема без љубавног заплете. Тада заплет развија се једне бурне зимске ноћи у којој се небо свезало са земљом, у полујаку мале туристичке колибе коју бије оштар ветар и страшна снежна вејавица с тутњавом. Романтачан заплет о коме ће сам писац више рећи, али заплет развијен реалистички, с много пријатних изненађења која изазивају праве проломе смеха.

Занимљиво је поменути да савремена немачка драматика прилази проблему љубави с много деликатне пажње, опрезно, готово пипајући. Замеће се прастара игра полова, али чедно, готово стидљиво. У модерној француској комедиографији навикли смо, међутим,

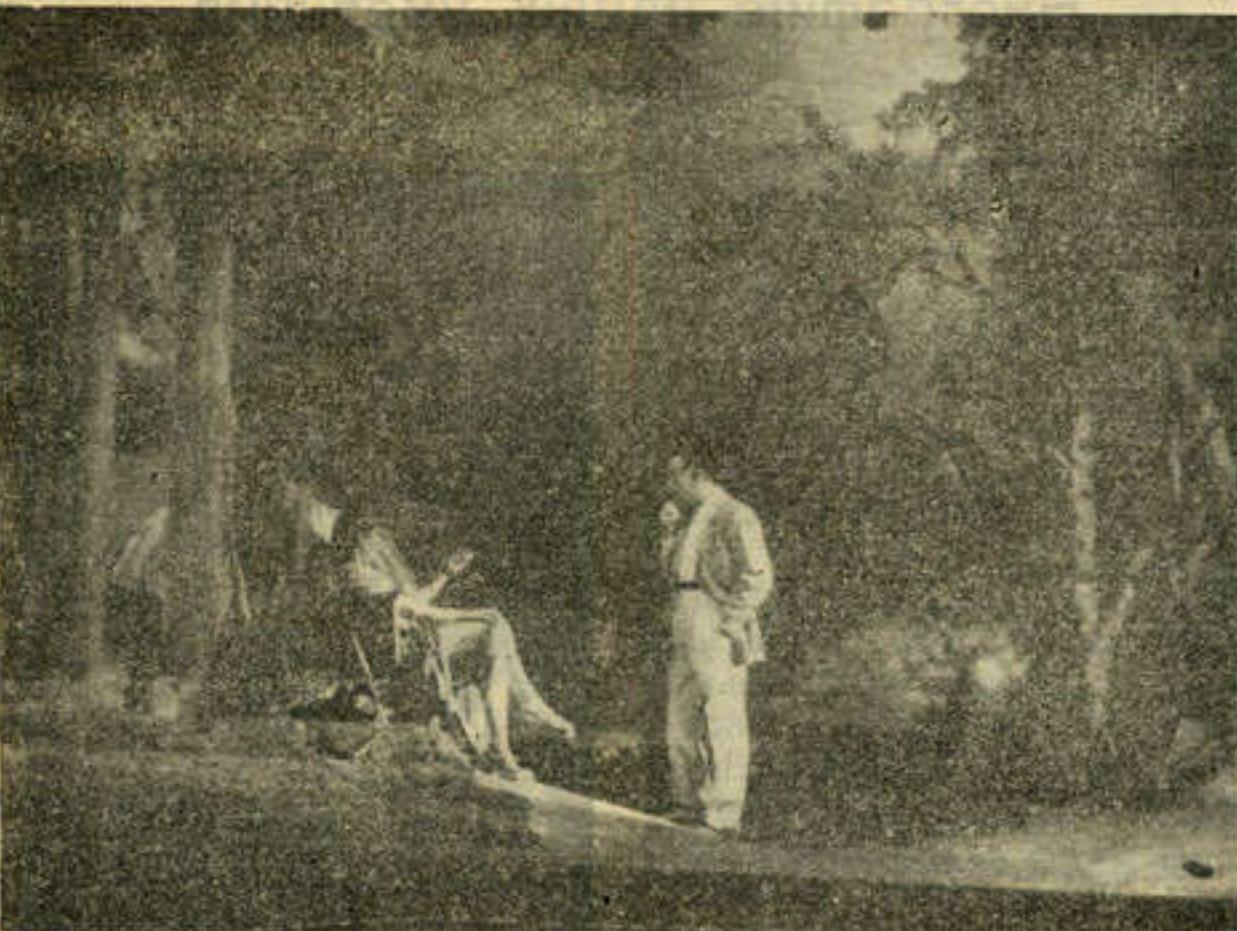
да се љубавни проблем решава преступно, изван легалних брачних односа. Јубавник или љубавница налазе увек пишчево оправдање. Овде, код немачких драматичара, она није прост механички „додир епидерми“ и egoистично сексуално задовољство: љубав је узвишен позив, велика радост живота, али и одговорна дужност, у интересу оних који долазе. Осим свога етичког основа, она, овако, има и своје телеолошко оправдање, свој здрав циљ и смрт. О овим разликама у основним схватањима љубави могло би се и опширије дискутовати, не без корисних резултата...

Режија, подела — „Смучање на суву“ иде у режији г. Милана Стојановића који је у току ове сезоне дао већ две запажене режије, оба-

Одлични
КРЕМОВИ
и фина КОЛОЊСКА ВОДА
НА ГРАМ
увек код ПАРФИМЕРИЈЕ

Milon

Цетињска — 4

II чин из комедије „Усред бела дана“

— Декор г. М. Денића —
Г-ђа Неда Урбанова и г. Владета Драгутиновић

две из домаће драмске књижевности: режије „Несуђених зетова“ од Славомира Насаџијевића и „Јубилеја“ од Момчила Милошевића. О Бортфелдовој комедији вели он кратко да је „млада, чедна, освежавајућа.“ Поред свих оних сложених задатака које ставља на редитеља свако постављање једног новог комада, „Смучање на суву“ имало је још један нарочит: да свлада, у једној интимној сцени између Ерике и Тескеа, пуној дражи, и саму технику смучања. Надамо се да је и тај задатак, уз помоћ једног смучарског

стручњака, пошао за руком и редитељу г. Стојановићу и тумачима ове сцене, г-ци Олги Сиријоновић и г. Божидару Дринићу.

Комедију тумаче: Ерику г-џа Олга Сиријоновић, Кристл г-ђа Софија Перић, професора Хорна г. Александар Златковић, Тескеа г. Божидар Дринић, Шорша г. Марко Маринковић. У невидљивој, али интересантној улози радио-извештача г. Александар Јешић.

Занимљив декор дао је г. Миомир Денић, сценограф нашег Позоришта.

Биографије наших уметника

— Драма —

Г. Александар Златковић

Угледни члан наше Драме г. Александар Златковић, који у наредној нашој премиери, у комаду „Смучање на суву“, носи улогу професора Хорна, рођен је 1890 у Пожаревцу. Сезоне 1909/10 ангажован је у Београдском позоришту. Учествовао је у рату од 1912 до 1918 као каплар. — Главне улоге г. Златковића су из комада „Фигаро“, „Вечни младожења“, „Мистериозни Камић“, „Богојављенска ноћ“, „Рођака из Варшаве“, „Глембајеви“, „У агонији“, „Где је истина“, „Молиер“, „Флорентински шешир“, „Цврчак на огњишту“ и др. —

Г. Златковић је један од најсавеснијих и најскромнијих чланова наше Куће. Дужност и рад су за њега основне врлине. Те особине он развија до неке врсте аскетизма. Није хтео чак ни да прослави двадесетпетогодишњицу свога уметничког рада, мада је један овакав до-гађај свакако најлепши тренутак у кариери једног глумца. Па ако овом приликом пишемо о г. Златковићу, то је против његове воље. Све што и најмање личи на истицање сопствене личности, супротно је његовој природи. Ми ову белешку објављујемо из два разлога: зато што је наша дужност да о свакоме члану наше Куће задовољимо оправдану радозналост гледалаца и зато што је наше задовољство да пишемо о једноме од најугледнијих уметника наше сцене. Супротно мишљењу да велики глумац живи, развија се и

Г. Александар Златковић
у једној од својих креација

не стаје са генерацијом која га је пратила кроз цео артистички напор, уверења смо да уметник, симболишући своју генерацију, прелази њене оквире и „намеће“ се потомству као најлепши претставник једног протеклог временског периода. И то је оно што генерације које настају треба да знају. Г. Златковић је, истинा, већим делом свога живота везан за нараштаје који више нису с нама; али је другим, већим и бољим, делом наш. Он је данас потпуно зрео и изграђен уметник, с утврђеним облицима свога талента, којим импресионира снажно и старије и новије генерације гледалаца. Као такав, он остаје у успомени своје публике и у историји наше позоришне уметности.

Г-ца Олга Спиридоновић

Г-ца Олга Спиридоновић, која тумачи главну улогу у комаду „Смучање на суву“, глумачко је дете. Рођена 1923, она је почела да игра већ у својој седмој години: то је била улога малог Мехе у „Хасанагинци“. И отада се није одвајала од позорнице. Ишла је редовно у школу и редовно се појављивала пред публиком. Њено детињство је помало чергарско, са лепотама и незгодама таквога живота. Прокрастарила је целу Зетску бановину и околне градове. Била је и у Дубровнику, и у Котору, и у Сплиту, и у Подгорици, и у Никшићу, и у Требињу, а највише на Цетињу. Прва њена већа улога је Капинера у истоименом комаду, који је по песми написао пок. Радивоје Динуловић. 1939 г-ца Спиридоновић долази у Београд и ступа у Уметничко позориште, које се управо образовало као драмска трупа Београдског радија. Игра у „Дунду Мароју“, „Злој жени“ и у још неким комадима. Њен свежи таленат изненађује све искрене пријатеље позоришне уметности. Већ идуће године г. др. Милачић преводи је у ан-

Г-ца Олга Спиридоновић
игра у комедији „Смучање на суву“
улогу Ерике

самбл Београдског позоришта. У њему, она игра у „Цврчу на огњишту“, „Срећним данима“, „Несуђеним зетовима“. — Млада, лепа и даровита, г-ца Спиридоновић је велика нада и нашег Позоришта и наше по-зоришне уметности уопште.

— Опера —

Г. Душан Ђорђевић

Рођен је у Доњем Крчину, срез темнићки, округ моравски. После положеног дипломског испита на техничком факултету Универзитета у Београду, оставља свој електро — машински посао и одаје се певачкој кариери. Дебитује и пева у сезони 1933/34 у Загребу као члан тамошње Опере, а по том одлази на усавршавање у ино-

странство. Прошавши у току од године дана бечку, прашку и берлинску школу, одлази у Италију (Милано) где остаје три године. Ускоро по доласку у Италију дебитује као победилац на Интернационалном конкурсу певача (309 судоловача), и студирајући даље једновремено пева на разним италијанским сценама. За време сезоне 1937/38 упознаје у

Г. Душан Ђорђевић

Милану славног тенора Ђиљија, код кога пријатељски добија часове за оно неколико недеља док је славни тенор певао у Скали. Ђиљи му нуди место у Краљевској опери у Риму. Ђорђевић, међутим, одлази у Београд, где је имао заказана гостовања, после којих се вра-

ћа у Милано. 31. јула 1938. г. позван је на аудицију у Скали у којој одмах закључује аранжман под условом да до децембра више не пева у Италији, већ да у Скали спрема оперу „Лорелај“ од Каталанија да би у децембру свечано био лансиран. Међутим, 11. августа исте године, позван да замени славног тенора Ђиљија у опери „Андре Шеније“, прихвати по веду (кршени уговор са Скалом) и 13. августа пева „Шеније“ пред 20 хиљада људи у Амфитеатру (Кастело Сфорце-ско) у Милану. Претстави присуствује и Дука од Бергама који му лично у паузи честита на успеху потсећајући га да није заборавио на Велики концерт у светској бањи Акви (27. септембра 1937) који је био приређен у част високога госта, када је Ђорђевић готово сваку тачку програма морao да „бисира“.

Италијанска критика нарочито подвлачи лепоту гласа, фразу и необично лаку и слатку емисију тона. („Глас, који по боји и садржини потсећа на наше славне теноре из

»ДОМАЋИН«

ПАЛМОТИЋЕВА 19/IV

КО ЖЕЛИ: да брзо и по најбољој ценi ПРОДА или ЗАМЕНИ своје имање,
да на најсавременији начин добије обавештење о објектима који су на ПРОДАЈУ, или
да му имање буде УПРАВЉАНО са стручним познавањем правних послова и савесношћу доброг домаћина,
нека се обрати посредничкој радњи

„ДОМАЋИН“
Палмотићева улица број 19/IV
телефон 26-978

ТЕЛЕФОН 26-978

прошlosti“ — „Стампа Сера“ од 15.2.1938 у Торину.)

Рат му је омео одлазак на турнеју по Аустралији која је требало да буде предигра за одлазак у Америку, пошто је са Метрополитен-опером већ имао „форфертраг“ у виду обавезе да је једино она овла-

шћена да га уведе у Америку.

Досад је певao главне тенорске партије у операма „Тоска“, „Халка“, „Андре Шеније“, „Боеми“, „Боконда“, „Продана невеста“, и „Кавалерија Рустикана“, а ускоро ће се појавити и у „Травијати“, „Лучији Ламермур“ и „Вертеру“.

— Балет —

Г-ђа Наташа Бошковић

Г-ђа Наташа Бошковић, примабалерина нашега Балета, почела је своје студије код г-ђе Польакове, 1922. године. 1926 одлази у Париз на даље студије код г-ђе Преображенске. Дебитирала је 1927. у „Копелији“. 1928 одлази у Барселону као прима-балерина. 1932. је у Грчкој с нашим Позориштем; 1934. у Паризу, у позоришту Шан-Елизе, има пробну претставу. Затим, преузима као прима-балерина турнеју која траје пуне две године. Посећује Трансвал, Сингапур, Аустралију, Јаву, Цејлон, Индију, Северну Африку. 1936. је опет у Београду. С Београдским позориштем посећује Бугарску и Немачку. Највеће улоге г-ђе Бошковић су из балета „Лабудово језеро“, „Жар птица“, „Копелија“, „Трикорн“, „Очарана флаула“, „Карневал“, и друге.

Г. Нилош Ристић

Овај истакнути члан нашег Балета почео је каријеру 1931. г., у школи г-ђе Јелене Польакове и г-ђе Марије Олењине. Годину дана доцније већ га је ангажовао тадашњи балетски мајстор нашег Позоришта г. Романовски за Државну оперу у Букурешту. Две године је

био сталан члан ове Опere. 1934. враћа се у Београд због болести своје мајке и ту остаје годину дана. Затим одлази у Цирих, где је у тамошњем Градском позоришту провео две сезоне. 1936. добио је ангажман у Паризу, у позоришту Алхамбра. У исто време вежба у балетској школи г-ђе Ј. Голове. Исте године ангажован је на две године за трупу Руског балета у Монте Карлу, с којом је путовао на велику турнеју у Египат, Индију, Аустралију, Нову Зеландију, Италију, Немачку и Скандинавију. После ове турнеје вратио се у отаџбину да отслужи свој војни рок. У том времену био је још једном на гостовању у Лондону, у тамошњој Опери, овај пут са својом трупом. Ово гостовање трајало је два месеца. После тога гостовао је и у Цириху, са својом партнерицом г-ђом Наташом Бошковић.

За обнову библиотеке Српског народног позоришта

Српско народно позориште је у овоме рату изгубило између осталог и своју библиотеку. Она је била смештена у једној овећој одаји у згради код Споменика. Пламен који је обухватио позорницу, гардеробе, магацине са костимима, уништио је и ову лепу, знатно бројну и са укусом и знањем кроз више од педесет година, прикупљану тековину. Нестало је драмских текстова, српских и страних, сликарских репродукција, дела из лепе књижевности, збирки сценографских скица остварених на београдској позорници између два рата. Штета, коју су Позориште и наша култура претрпели, не може се цифрама претставити. Ако би цифарска штета могла и да се утврди, она се ни на који начин не може надокнадити. Огроман број текстова, наших и нарочито страних, не може се више никде добити. Сценографске скице се више никада неће набавити. Већи број часописа, наших и страних, такође је нестао за дуже време.

Добра и потпуна библиотека, међутим, неопходан је услов за правilan рад једне просветне установе као што је Српско народно позориште. Обнови те библиотеке Управа је прибегла одмах по преузимању своје дужности. Али њено веће и потпуније комплетирање захтева и много кредита и доста времена. Њена систематска попуна могла би да се изврши тек кроз неколико година смишљеног рада. Позоришту је, међутим, да би што правилније могло приступити своме садашњем задатку, потребан један основан и сигуран извор његове делатности. И пошто Позориште није приватно предузеће, него је тековина читавог једног народа, мишљења смо да у његовом обнављању треба да учествује цео народ.

Управа стога позива све наше суграђане којима је на срцу судбина нашега Позоришта, а који су у могућности да га помогну, да издвоје из својих библиотека све књиге које би могле бити корисне Позоришту. При оцени које би књиге требало издвојити, треба се руководити најширим принципима.

У првоме реду, Позоришту су неопходни драмски текстови, наши и страни. Код страних текстова, првенствено су важна дела штампана на језику пишчевом, али преводи драмског писца на српски или на који други језик једнога од великих народа нису од мање важности. У извесним случајевима, такви преводи су од првенствене користи. Ибзенова оригинална дела, например, била би леп поклон, али би се тиме мало ко могао користити; превод пак Ибзена на који велики језик био би од неоцењиве користи.

Речници су takoђе насушна потреба. Приликом припреме и дефинитивног спремања једног комада за сцену, мора се често прићећи темељитом прегледу превода. Речници су због тога драгоценни помоћници и саветодавци. И то речници у свима

комбинацијама. Не само речници неког страног и нашег језика, него и речници једног страног језика и неког од других других страних језика. Комбинованом њиховом употребом долази се до одличних резултата; могло би се чак рећи да се тако долази до најбољих резултата, пошто су страни речници, нарочито неки од њих, савршенства своје врсте. Исто тако, од драгоцене користи су и речници поједињих језика, састављени од стручњака својих народа. Вуков речник, например, или Брокхауз, или Ларус, или Мелци, основице су без којих се културни рад не може замислити. Треба нарочито подважи важност домаћих речника. Они су корисни у првом реду због акцената. Познато је колико су акценти болна страна и Позоришта и наше просвете уопште. Консултовање Вуковог речника више нијеовољно. У Вука се не налазе све речи које су данас у употреби; с друге стране, акцентовање многих речи је данас другојачије но у време Вуково. То питање су у нашој земљи с успехом решили г. Кангрга и г. Ристић, састављачи Српско-немачког речника; тај речник, међутим, никада није био у библиотеци нашега Позоришта. — Енциклопедије су, такође, неопходни приручници. У Позоришту ствари треба свршавати тренутно, брзо и добро. Консултовање на месту енциклопедија (Мајеров лексикон, велики Ларус, Енциклопедија Италијана, упрошћавале би рад и доприносиле његовој ефикасности.

Не треба сметнути с ума да је Београдско позориште, поред драмског, и оперско и балетско. Публикације које се односе на једну и другу уметност, биле би драгоцене. — Не треба заборавити ни помоћне позоришне уметности и занате: сликарство, декоратерство, костими, електрична енергија употребљена у позоришне сврхе, столарство, итд. Књиге које го-

ГУМЕНА ЧАРАПА

ФЛОРО-ЛАСТЕКС

толико је танка, да се не види ни под вајтањом чарапом, притисак равномеран даје уздуж целе ноге, носи се лако и неосетно, може се прати као и свилена чарапа.

Најуспешније се примењује: код проширења вена, код тромбо-флебитиса, и код отока ногу и чланкова.

Највеће стовариште свих врста гумених чарапа, за чланкове, до колена и преко колена.

„САНИТАС“

Кр. Милана 26 до хотела „Лондон“
(преко пута Винаре Колић).

воре о овим предметима нашле би међу позоришним трудбеницима захвалне читаоце.

Нарочито бисмо хтели подвући да је библиотека Српског народног позоришта једна врста и српског позоришног музеја. Све што је као штампани документат у вези са историјом и развојем нашега Позоришта требало би да се у њој налази. Све повремене позоришне публикације, а нарочито позоришни часописи, треба да опет дођу у посед Српског народног позоришта. Чак и прилози који изгледају од мањег значаја врло су важни за историју: комплет, например, *Скoйске сцене* или *Сарајевске сцене*, за једну од последњих сезона, данас је тешко наћи.

Не мислимо да је овим наводима иссрпљен списак потреба библиотеке једног позоришта. Романи великих светских аутора требало би да се налазе у библиотеци Позоришта. У Позоришту се често врше драматизације, а проверавање и исправљање тих радова захтева да се имају при руци полазни текстови. Збирке стихова великих наших и страних песника такође су неопходни. Комплети великих светских илустрованих публикација служе корисно као потсетник приликом избора декора, костима, поднебља, карактеризација личности. И тако даље. Дародавци могу према стању својих библиотека да и сами процене шта би Позоришту могло бити од користи.

Као што се из ових констатација види, потребе једне позоришне библиотеке су огромне. Потпуно остварење оваквог плана не могу управе извести у току неколико година. Удруженим, међутим, напорима наше просвећене јавности и Позоришта, оне би се могле у многом решити. Па ако се не би и потпуно решиле, оне би, делимичним олакшањем посла, до прићеле ефикаснијем дефинитивном решењу. А то је огромно. И за тај посао добра воља свих појединача је од одлучујуће важности.

Управа се нала да ће овај апел истићи на одзив наше јавности. Све прилоге треба доставити библиотекару, сваке недеље, између 9 и 11, у згради на Врачару (задњи улаз).

ПРЕ НЕГО ШТО КУПИТЕ НАМЕШТАЈ

не заборавите да посетите фирму

„ШУМАНАЦ“

велики избор — солидне цене

ТРГОВИНА НАМЕШТАЈА

Живорада Шуманца Кр. Милана 1.

Премијере, обнове и репризе

а) Драма

Поред премијера и обнова које ће изаћи у току овога месеца, Драма спрема још неколико комада чије појављивање треба очекивати у току месеца децембра.

На прво место долази популарни комад из народног живота *Ђидо* од Јанка Веселиновића и Драгомира Брезака, у режији г. Душана Раденковића. Комад је, као што је познато, игран више пута на Београдској позорници. Сад ово лепо народно дело излази у потпуно новој подели. Љубицу игра г-џа Дивна Радић, Живану г-џа Милева Бошњаковић, Петру г-џа Љубица Секулић, Павлију г-ђа Јованка Дворниковић, остале девојке г-џе Матилда Милосављевић, Мира Тодоровић, Гордана Гошић, Едита Милбахер. У мушким ролама, Маринка игра г. Сима Илић, Здравка г. Миливоје Поповић-Мавид, Максима дају г. Александар Цвешковић и г. Мирко Милосављевић, Милића г. Реља Ђурић, Станојла г. Велимир Башковић, Андрију г. Добрица Раденковић, Богдана г. Радивој Ранисављевић, Јована г. Јован Николић, Петра г. Јован Танић, сеоске момке г. г. Милан Поповић, Милорад Игњатовић, Будимир Брадоњић, сељаке г. Милан Живковић, Љубомир Ћанишић. Сценограф г. Миомир Денић. Костими г-ђе Милице Јовановић-Бабић. Хорове спрема г. Милан Бајшански.

Посао је посао, знаменито дело француског писца Октава Мирбоа, чија ће премијера бити

Г. Душан Раденковић
редитељ „Ђиде“

средином децембра, спремају већ дуже времена познати художественици г-ђа Вера Греч и г. Поликарп Павлов. Главну улогу (Исидор Леша) игра г. Божа Николић. Остале улоге имају г-ђа Теодора Арсеновић, (његова жена), г-џа Дивна Радић (њихова кћи), г. Реља Ђурић (Лисијен Гаро), г. Фран Новаковић (Порсле), г. Сима Илић (де Фонтнел), г. Павле Богашинчевић (Ксавје), г. г. Јован Николић и Миливоје Поповић-Мавид (Груг и Финк), г. Милан Живковић (Баштован). Декор по нацртима г. Владимира Жедринског.

У припреми је и Молиеров *Тартиф*, ремек-дело француске књижевности. Комад режира г. Велимир Живојиновић. Улогу Тартифа тумачи г. Страхиња Петровић. Остале роле

имају г-ђе Ирена Јовановић и Јоланда Ђурић-Ганић (Елмира), г-це Љубинка Бобић и Мира Тодоровић (Дорина), г-ђа Невенка Микулић (г-ђа Пернел), г-ца Катарина Цвешановић (Маријана) и г. г. Јован Геџ (Оргон), Божидар Дрнић (Клеант), Милан Поповић (Дамис). Реља Ђурић (Валерије), Мирко Милесављевић (Лојал), Јован Николић (чиновник - полицијац). Декор по нацртима г. Владимира Жедринског.

б) Опера

У Београдској опери живо се ради на обнови Росинијевог „Севиљског берберина“ Режија је поверена нашем истакнутом оперском певачу г. Николи Цвејићу. Г. Цвејић овога пута приказаће се нашој публици и као режисер. Његов јак глумачки таленат и његово сценско искуство довољна су нам гарантија за пуни успех. Занимљиво је напоменути да г. Никола Цвејић први пут режира једну оперу.

Музички, ову изванредно духовиту и живу оперу спрема, нашој публици већ довољно познати, истакнути и врло изразити диригент г. Освалд Бухолц.

Врло прикладан и сликовит декор ради г. Миомир Денић, сценограф.

Подела улога за ову оперу је следећа:

Фигаро г. Станоје Јанковић, граф Алмавива г. Владета Поповић, доктор Бартоло г. Александар Туцаковић, Розина г-ђа Бојка Константинова, Базилио

Г. Никола Цвејић-Владин
редитељ „Севиљског берберина“

г. Жарко Цвејић, Марселина г-ђа Евгенија Пиншеровић, Фиорило г. Бранислав Пивнички, Нотар г. Ћирил Брашуш, Амброзио г. Андреја Барањиков.

Као други новитет ускоро ће се узети у рад Пучинијева „Тоска“, која ће бити изведена у сасвим новој режији и новом декору. „Тоску“ ће такође режирати г. Никола Цвејић.

Поред ове две опере узете су у обзор за даљи рад још ове врло значајне опере: „Чаробни сшрелац“ од Вебера и „Ошмица из сараја“ од Моцарта. По својој садржини и по својој великој музичкој вредности, ове две опере сигурно ће у нашем репертоару заузети видно место.

Позориште у „Великој пивари“

Позориште код „Велике пиваре“

Прве веће успехе београдско позориште постигло је тек у „Великој пивари“, оној до недавно сачуваној, дуго и ниској згради, у данашњој Гепратовој улици, у којој је у своје време заседавала знаменита Свето Андрејска скупштина. Била је то за оне прилике прилично пространа дворана са позорницом према данашњој Балканској улици, и са главним улазом из Гепратове.

Сала у „Великој пивари“

„Стари Београђанин“ (Никола Христић) у својим записима о њој каже ово:

„Позорница јој је била омања, осветљена лампама. Дво-

рана је имала више редова седишта, с пролазом по средини и с крајева. У дну, према позорници, била је једна једна галерија, без седишта, за јефтину публику. Улазак за седишта био је од стране Босанске (данашње Гепратове) улице, а за галерију и партер — стајање из авлије. Патос се од позорнице према галерији уздизао тако, да се позади држао на гредицама, те је ту испод њега била читава шупљина пуна прашине и паучине. Пред самим степеницама за галерију, а одмах код оног улаза из авлије, била је велика гвоздена пећ, која је загревала позориште. Патос око пећи

био је исечен у широком кругу да се не би запалио. У почетку није било ложа; тек доцније направљене су дуж зида неке ложе, једва веће од данашњих телефонских кабина. Како је кнез Михаило врло често долазио у позориште, то је управа пала на мисао да и за њега удеши нарочиту ложу. И то је учињено на тај начин што су за његову ложу, нешто већу од осталих, начињена са улице нарочита врата на место прозора који је ту био. Тим вратима водиле су дрвене, стрме степенице налик на оне, којима се у нашим старинским кућама иде на таван. Дочекан једне вечери од одбора који га је хтео увести у ложу, кнез Михаило је, смешећи се, захвалио на пажњи и замолио да му се, као обично, донесе сто-

лица испред седишта у партеру. Његова ложа уступљена је после публици и степенице уклоњене."

Ко је играо женске улоге

Још почетком педесетих година ту је давала претставе трупа Атанасија Николића. И пре и после Свето-Андрејске скупштине играли су само дилетанти. Тако је 1858 године, одмах некако после историске скупштине, образована нова трупа београдских дилетаната. Поред других тешкоћа била је и та што нису имали ни једну глумицу. Из те незгоде извукao их је Светозар Бантић, великошкољац, који се примио да игра женске улоге. „Његова младост, његов глас, вели Малетић, цела његова спољашност много је припомогла, те му труд није био узалудан, јер је заиста велику илузију у публици производио“. Улоге старијих жена играо је Стојан Сарафковић, звани „Чика“. Њих се сећа и Стари Београђанин, и вели: „Били су то младићи, пријатнога и нежнога лица, мекога гласа, пристојних манира и ипак нису били никакве Сека-Персе.“ Тек доцније, јавила се прва глумица, нека Јулка Панчевка. Но она се, изгледа, није дugo одржала на позорници. Ни њена спољашност није била особито привлачна, а уз то је била толико гарава, да су јој морали руке, рамена и образе посипати брашном, како би колико толико одговарала улози коју је играла.

Публика

И док су глумци дилетанти играли како су знали и умели, добро-

ћудна публика, жељна емоција и промене, стрпљиво је пунила салу не обзирији се на многе незгоде. Често је јављано да ће доћи и кнез са свитом. Али како је у то време кнез Милош био болестан и његов крај се очекивао сваког часа, то би публика чекала по читав сат, па и више преко заказаног времена, док би дошао кнез Михаило са кнегињом Јулијом. Завеса би се најзад подигла и публика збижена у малој и ниској сали знојила се до после поноћи, као у парном купатилу. Сетимо се још да се онда нису носиле модерне хаљине, већ чохане антерије и силави, и слика ондашње позоришне сале и публике у њој биће нам потпунија.

Кад је већ реч о ондашњој београдској публици, можемо

цитирати рецензента ондашњег „Видовдана“, који говорећи о претстави „Сан Краљевића Марка“ (датој 4 марта 1862 којом је претставом позориште после дуже паузе почело поново да ради), бележи ово:

„Био сам очевидац, па вас могу уверити да би дворана била пуна и онда кад би три пута већа била колика је сад. До четири сахата по подневећи не беше више ни једне улазнице. Нечувене се цене даваху само да се добију неколико столица, и свет се гомилама враћао, жалостан што не могаше бити на овом првом претстављању. Али на жалост дворана нам је мала и три стотине, то је све што се сместити може. Карактеран знак како је наш свет радо дочекао глас о обнављању театра, може нам бити и то, што око

ОПИСНОСТ!

за Ваш ТЕН су

ВЕТАР и КИША

ЗАШТИТА је
ВОЋНИ КРЕМ

FLUID CREM
NADABELLA

Добија се у бољим парфимеријама,
аптекама и дрогеријама

ТЕСЛА

Завод за корисну примену електричитета
Доктор М. Илић - Раковачки

БЕОГРАД, КОСОВСКА УЛ. БР. 43 (КОД НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ).

ЗРАЧЕЊЕ И ЕЛЕКТРИЧНА МАСАЖА СА НАЈЈАЧОМ ТЕСЛИНОМ СТРУЈОМ (КАО И РАНИЈЕ). ПРИМАЊЕ ПРЕКО ЦЕЛОГ ДАНА. НАЈВЕЋА АПАРАТУРА ИНСТАЛИРАНА ЈЕ У „ТЕСЛА“ ЗАВОДУ ГДЕ ЈЕ ПРОШЛО ПРЕКО СТО ХИЉАДА ОСОБА НА УСПЕШНОМ ЗРАЧЕЊУ И ЕЛЕКТРИЧНОЈ МАСАЖИ.

куће, у којој је театар, беше толика навала народа, да они који су срећни били да добију билете, с тешком муком су могли прорети кроз те сабијене гомиле, да се тако дохватаи дворане."

Друге незгоде С почетка претставе нису даване сваки дан, већ двапут недељно. Сетимо се само каква су то била времена, да су Турци још били у београдској тврђави и у вароши, и да крај где је „Велика пивара“ била, у оно време није још био довољно насељен. После претставе ишло се кућама пешице, по мрклом мраку и мразу са фењером у руци. Око „Театра“ били су ретко разбацини, ту и тамо, сиромашни ханови за путнике и стоку. А као и свуда на периферији некадањег Београда, и ту су биле баре и ритови обрасли рогозом и покривени жабокречином. Због ових бара, друга претстава, дата 11 марта „Удадба и женидба“ умало није била ометена великим кишом која је излила све баре и прилаз позоришној згради био готово онемогућен. Али и на овој претстави било је дупке пуно.

Како су се писали комади... Ко- лико је позориште онда утицало на омладину, како се играло, па чак и како се писали комади, видимо из овог драгоценог написа једног од тадањих одушевљених омладинаца, а доцније познатог политичара и писца (Др. Владана Ђорђевића).

После описивања свог суделовања у овој ћачкој позоришној дружини, он вели да му је „Велика пивара“, у ко-

јој је давала претставе поменута дилетантска дружина „био идеал свакога позоришта“

„Ја данас, вели он, „немам ни пола онога решпекта за бечки Бургтеатар или Молиеров дом у Паризу, који сам имао спрам овог позоришта, на коме играху покојни Прапорчетовић, Пупче бивши кмет београдски, Димитрије Јоксић, Панта Бесарић, Карамарковић и други. Ми смо то позориште толико обожавали, да смо, не имајући два гроша сваки дан да платимо улазницу за стојање на галерији, прибегли једном врло очајном средству. Милош Андрејевић био је најбољи цртач међу нама. Он нам је дакле цртао улазнице, а те су биле тако вешта имитација правих да нас ни једном нису ухватили. На тој галерији дошло је за мене нешто врло важно. Ја постадох списатељ. Не знам какав су комад играли, али кад се свршило, ја сам дugo, дugo, по дивној летњој месечини шетао, размишљајући зашто не бих и ја могао тако нешто написати. За пакост сутра дан професор историје говорио је о жупанима и о судбини жупана Петра Гојникoviћa, која ми се одмах учини необично драматичном. Од школе до куће мој план за драму био је готов, у вече сам већ почeo писати, и за три дана драма у пет чинова „Петар Гојникoviћ“ била је готова.

Тако дотерасмо до „истинског“ позоришта. Примише нас у своје коло људи који су давали претставе у „Великој пивари“, па мене и Стојана Новакoviћa примише чак и у књижевни одбор. Моје радо-

сти! Сад нисам више морао да играм женске улоге, које сам страшно мрзео. Сад сам играо љубавнике...“

Једна анегдота

Идуће године, на Цвети, дати су први пут „Црногорци“ комад од Стојана Новакoviћa, тада одушевљеног омладинца за позориште, а доцније великог научника и политичара. Приликом ове претставе дошла је у позоришту, по причању др. Владана Ђорђевићa, она анегдота која је доцније много препричавана. Да је поновимо и овде, како ју је др. Владан Ђорђевић причао, а чича-Илија Станојевић забележио:

Неки Црногорац стајао је у партеру испод галерије. Док се драма развијала био је миран, али је поступно све више прелазио у занос и илузију,

тако да је у оном тренутку, кад се на позорници развила битка, сасвим заборавио где се налази и викнуо: „Божа ми вера не може се то само гледати!... И почне прескакати редове столица на којима је публика седела, у намери да скочи на позорницу. У том тренутку падне завеса, те се наш Црногорац поврати из заноса.

*
У „Великој пивари“ даване су претставе још неколико година, али са дужим или краћим паузама. Обично су разлози паузама била гостовања по унутрашњости Србије (Шабац, Сmederevo, па чак и иностранство: Панчево), а неки пут и недовољно интересовање за позориште, које се после известног времена увек поново обновљало.

H. Трајковић

Налив перо за цео живот

НАЈЧУВЕНИЈЕ СВЕТСКЕ МАРКЕ НАЛИВ ПЕРА:

„Матадор“

„Монблан“

„Кох-и-Нор“

добијете у великом избору у

„СРПСКОЈ КЊИЖАРИ“

БЕОГРАД

КРАЉА АЛЕКСАНДРА 18, до Немачког посланства

Позоришне белешке

„Нови дух у грчким позориштима.“

Под овим насловом доноси београдски дневник „Донауцјатунг“ (бр. 54 од 14 септембра о. г.) врло занимљива обавештења г. Франца фон Кауцига о савременом грчком позоришту. Обавештења се, углавном, односе на позоришне идеје и њихова остварења новог управника Народног позоришта у Атини Јокаринија. Овај позоришни човек дуже је странствовао по Европи и проучавао особене позоришне изразе појединачних народа, уверен да су они у изузетној могућности да један народ приближе другом. Занимљиво је да овај грчки позоришни реформатор захтева од грчке државне власти искључиво моралну помоћ, док отклања финансијску. „Ја сам у овом погледу“, вели он, „ученик Камила де Мулена, пријатеља Дантонова, који је стварно тиме што није ништа захтевао, захтевао невероватно много.“ Главна тежња

Сигурни заштити ћонови!

штеди ћонове — чува ваше паре

Вишеструко штедите ћони употребом

„МО“ патента

При ходу неосетни.

Добија се код сваког кожара и обуђара
Заступник „АРГУС“ Балканска — 9

Телефон 20-528

Јокаринијева управљена је против „борнираног духа“ атинског Народног позоришта. Тада дух није допуштао да се приказују комади који су модернији од Шекспира, ни опере чији глас није одавно утврђен. Он је сад инаугурисао жив репертоарски програм у што солиднијим редитељским и глумачким приказима. Раније врло строг позоришни критичар кога су се много плашили, иначе професор атинског Универзитета, Јокарини се показао као позоришни човек и на практичном позоришном раду. Једна од његових првих новина је увођење позоришта под ведрим небом које је дало изврсних резултата. Затим је реорганизовао трупу Народног позоришта која сад броји 250 солиста подељених у неколико самосталних трупа. Прва од ових трупа изводи старе грчке класичне драме, друга модерне, трећа опере и оперете, док четврта путује по провинцији са својим потпуним сценско-техничким и гледалишним уређењем (располаже са преко две хиљаде седишта). У позоришту под ведрим небом Јокарини је досад дао оперу „Мадам Бетерфлај“, оперете „Земљу смешка“ и „Бокачија“, Молнерову комедију „Тврдица“, а из старе грчке драме „Краља Едипа“, у старом позоришту Ирода Атика, на подножју Акрополе. За зимску сезону спремио је занимљив драмски и оперско-оперетски репертоар. У драми је предвидео „Ифигенију на Таурису“, „Сплетку и љубав“, „Егмonta“, „Мину од Барнхелма“, дела Голдонија и Калдерона, две француске комедије и три модерна грчка драматичара. Од опера

на репертоару су „Кармен“, „Дон Карлос“, „Отмица из сараја“, „Марта“ и „Ивица и Марица“. Јокарини сад ради и на реформи грчког балета. Он намерава да подигне ниво грчких народних игара у уметничкој обradi. С таквим балетом, као и са класичном грчком драмом, путоваће он у иностранство, првенствено у Немачку да би се, како вели, „одужио немачком народу за све оне доказе симпатија, које је он указивао грчкој уметности и грчкој култури“.

Вреди поменути да Атинско позориште не прима никакву субвенцију од државе. Његов приход, поред прихода од претстава, заснива се на таксама од коњских трка које годишње износе око девет милиона драхми и од „позоришне

драхме“ на сваку биоскопску улазницу, годишње око седам милиона драхми. Преузимајући Позориште, Јокарини је затекао око 80 милиона драхми дуга, па ипак је одмах повисио плате целокупном ансамблу, уверен да се само с материјално обезбеђеним глумцима може поуздано радити на остварењу чистог уметничког програма. — Поред Народног позоришта постоје у Атини и неколико приватне позоришне трупе. Оне приказују искључиво модерну грчку драму. Оперу, оперету и балет негује само Народно позориште.

Да ли сте већ пробали

ПОМОДНА ТРГОВИНА ЗА ДАМЕ

свилене, вунене и
памучне тканине.

ЗА ГОСПОДУ

прави енглески
штофови, најфинији енглески
пуплин за кошуље
и пиџаме.

БОЈОРЕ

КР. МИЛАНА 35 (до Цветног трга)
ТЕЛЕФОН 27-893

Одлична замена турској кафи

Уверите се лично
Добија се у свакој бакалници

ФОТО ВЕНУС

АТЕЉЕ ЗА САВРЕМЕНУ ФОТОГРАФИЈУ

Урош ВЛАХОВИЋА

Београд, Краља Милана 29

Тел. 26-001

Вести из куће

Болест г-ђе Жанке Стокић.— Велика уметница српске сцене, г-ђа Жанка Стокић разболела се пре неколико недеља врло тешко, тако да ће наша публика за дуже времена бити лишена задовољства да ужива у њеним креацијама. Надамо се да ће г-ђа Стокић срећно преболети и вратити се нашој сцени на којој је и неопходна и незамењива.

Венчање г-џе Марина Шуминске.— Г-џа Марина Шуминска, млада чланица нашег Балета, која је иначе позната и као добра песникиња (прошле године објавила је овећу књигу песама „Отсеви“), венчала се у недељу, 16 новембра, са својим колегом г. Виталијем Лебедевим, бившим чланом хора нашег Позоришта. — Симпатичним младенцима желимо сваки напредак у будућем животу.

Претставе у корист зимске помоћи.— У току месеца октобра, Управа Српског народног позоришта дала је три претставе чији је чист приход био намењен зимској помоћи. 18 октобра дати су „Пајаџи—Кавалерија Русијана“, 21 октобра „Несуђени зешови“, и 28 „Улични свирачи“. Чист приход,

који износи око 50.000 динара, предат је надлежним факторима.

Позоришни приход у месецу октобру.— У току месеца октобра, Позориште је приредило 31 претставу, од којих 18 драмских и 13 оперских и балетских. Укупан приход од драмских претстава износи 181.689 динара, а од оперских 116.556,50; према томе, укупни приход је 298.245,50 динара. Од драмских претстава највећи приход су донели „Улични свирачи“ (16.407, у корист зимске помоћи), „Несуђени зешови“ (15.388, премијера) и „Зона Замфирова“ (13.138). Од оперских претстава највећи приход су донели „Пајаџи—Кавалерија Русијана“ (25.505 у корист зимске помоћи) и „Фигарова женитба“ (11.412). Просечан приход од драмских претстава износи 10.093. Просечан приход од оперских претстава износи 8.973. Просечан приход свих претстава износи 9.620. Ови приходи надмашују у многоме очекивања Управе. Они су чак много већи и обично у истим месецима ранијих сезона. То је један доказ више колико је активност Српског народног позоришта најушна потреба у ове дане.

„Српска сцена“, званични орган Српског народног позоришта, излази сваког 1 и 16 у месецу на 32 странице и са илустрацијама. Сваки број садржи актуелну листу и даје кратку садржину опере или балета на дан њихових претстава. Примерак часописа стаје 4 динара, а добија се код позоришних разводника.

Уредник и одговорни уредник: Боривоје Јевтић, књижни референт Народ. позоришта (Франкопанова, 16/II десно).

Власник и издавач: Српско народно позориште у Београду.
Штампарија „И. Гундулић“ — Београд. Краља Петра ул. бр. 54

ГУРМАНСКА ГОСТИОНИЦА ИЛИЋ

— Теразије бр. 37 —

РЕСТОРАН РАСПОЛАЖЕ са домаћом и страном кухињом као и богато снабдевеним роштиљем и лесковачким специјалитетима. Редовно свакодневно ПИЛЕЋЕ на ражњу и ПИЛЕЋА ЧОРБА.

Првокласна пића.

Отворено до 10 час. увече.

ПОЛОВНА ОДЕЛА купује и најбоље плаћа „Врачар“, Цара Николе 49.

СВЕ ШТО ИМАТЕ за продају понудите „Врачару“, Цара Николе 49.

ПАЖЊА!

ФРИЗЕР ЗА ДАМЕ

„МИЛОШ“

познати специјалиста за природно бојадисање косе и трајну ондулацију преселио је радњу из Доситијеве — 7 у Доситијеву 4.

Улаз из Југовићеве улице.